

Nous sectors d'activitat per diversificar l'economia andorrana

Josep Maria MISSÉ i CORTINA

En primer lloc voldria agrair la invitació a participar en la XLVI Universitat Catalana d'Estiu. Tot i no poder participar-hi en persona, val la pena poder explicar, encara que verbalment, el projecte de transformació econòmica que el Principat d'Andorra està vivint aquests darrers anys.

L'any 2012, després d'uns anys amb clars símptomes d'esgotament del model econòmic, vam decidir iniciar un camí que havia de posar Andorra en situació de competir amb la resta de països, des de l'homologació internacional i amb un diferencial basat en els nostres actius sostenibles en el temps. És per això que vam iniciar totes les reformes necessàries per disposar d'una fiscalitat moderna, adaptada a les necessitats i demandes actuals, amb l'objectiu fonamental de donar seguretat jurídica als empresaris. Des del meu punt de vista, una de les reformes més importants dutes a terme va ser l'aprovació de la Llei d'inversió estrangera, pensada per captar inversió estrangera directa i que a grans trets possibilita que un inversor estranger pugui disposar del 100% del capital d'una societat andorrana, sense restriccions, en atorgar els mateixos drets econòmics als estrangers des del primer dia.

Aquestes reformes necessàries havien d'anar acompanyades d'un pla d'implementació que afavorís la captació d'inversió estrangera i que a la vegada generés les bases per l'aparició de nous sectors d'activitat. Avui dia, el 60% del PIB a Andorrà està relacionat directament o indirectament amb el turisme. Per tant, sense perdre de vista els sectors tradicionals de l'economia andorrana, era evident que calia potenciar que nous sectors emergissin com a complement als ja existents. Si fem una ullada al mapa mundial de l'economia, no ens costarà identificar que una gran part funciona amb empreses o indústries agrupades en una regió que actuen de forma relacionada entre elles. A tall d'exemple és conegut per tothom el clúster de les tecnologies de la informació a Silicon Valley, o el clúster del *wellness* al Tirol, format per més de cent empreses.

La nostra aposta va ser, així doncs, realitzar un projecte que generés el clima necessari perquè emergissin els potencials clústers dintre de l'economia andorrana, entenent que els

clústers han de ser una eina per millorar la productivitat de les empreses que ja desenvolupaven la seva activitat empresarial a Andorra. Perquè no pot ser d'altra forma, la proximitat geogràfica i cultural dóna a les empreses molta més informació, relacions molt més properes i genera un valor diferencial que és molt difícil d'imitar pels competidors. I per nosaltres és de cabdal importància que siguin les empreses andorranes conjuntament amb aquesta nova inversió estrangera directa les que explorin aquests nous sectors d'activitat.

Treballar de forma coordinada com un verdader clúster permetrà a les empreses andorranes assolir una dimensió global i beneficiar-se'n a gran escala, sense perdre la flexibilitat que tenen i que els permet ser verdaderament competitives respecte d'altres mercats.

Tot aquest treball d'impulsar la generació de nous sectors d'activitat i clústers pren forma a Andorra al voltant de la iniciativa Actua. Un programa que pretén unir els esforços del sector privat i les institucions públiques andorranes amb un objectiu molt clar: maximitzar el potencial de l'economia andorrana, i fer-ho a través de la diversificació. Per realitzar aquesta tasca, la iniciativa Actua ha desenvolupat tres programes essencials.

En primer lloc un programa d'acompanyament i suport a la inversió estrangera i els empresaris andorrans, que té com a objectiu conduir i donar suport als projectes empresarials que es volen desenvolupar al nostre país. Seguidament, el segon programa, conegut com el d'internacionalització, té un doble vessant. Donar el suport necessari a través de les ambaixades a aquells empresaris andorrans que volen desenvolupar el seu projecte empresarial més enllà del nostre país i també realitzar una tasca de promoció del projecte d'obertura econòmica d'Andorra amb la clara voluntat de captar inversió estrangera directa. Finalment, el programa de diversificació econòmica cerca aportar els elements metodològics necessaris per generar nous sectors d'activitat a partir dels actius ja existents. És per això que no podem deixar de banda els sectors tradicionals de la nostra economia en l'aposta per nous sectors, i aquests han de ser clarament una palanca per al seu desenvolupament. La nostra aposta inicial, després de mesos d'anàlisi i treball, va ser potenciar els sectors següents:

Clúster del sector de salut i benestar. Aprofitant el gran volum de visitants que té Andorra i la qualitat de l'oferta turística i de *wellness*, és possible pensar en el nostre país com una verdadera destinació de turisme de salut i benestar. Es tracta d'un dels mercats amb més previsions de creixement futur. El 2011 es calcula que 5 milions de turistes van viatjar fora dels seus països per combinar una estada vacacional amb algun tractament mèdic, i s'estima que aquesta dada creixerà fins als 24 milions el 2017. Un cas concret, a tall d'exemple, són els tractaments odontològics al Regne Unit. L'any 2006 van rebre 15.000 turistes per aquest concepte, que es van pràcticament multiplicar per quatre l'any 2014.

Al llarg dels dos darrers anys a Andorra han aparegut petits operadors privats mèdics que ja ofereixen els seus productes de forma conjunta amb paquets hotelers, i comercialitzen per tant una oferta integrada per als nostres visitants. I des del Govern i la iniciativa Actua hem ajudat a crear un clima favorable per a aquest tipus de negoci, aportant-hi infraestructura física, ja que hem possibilitat l'arrendament dels quiròfans del hospital i ha fet que la inversió necessària per a aquest tipus de negoci sigui menys intensiva a l'inici de l'activitat.

Clúster d'innovació i noves tecnologies. És en aquest àmbit on transformem una debilitat teòrica, com és la nostra mida, en una fortalesa. Andorra podria esdevenir un laboratori tecnològic de primer nivell, reproduint a petita escala, però real, les condicions d'entorn que es donen en altres indrets. D'aquesta forma podem contribuir i ajudar les empreses a millorar una de les etapes del procés de fabricació dels béns i serveis, i afegir valor al resultat final obtingut. Per assolir aquest objectiu, és necessari que les empreses disposin d'un entorn que els possibiliti la realització de proves, amb actius que van des d'elements tecnològics de primer nivell fins a la concentració comercial i capacitat d'arribada al públic final, que degudament conjugats permetin establir un marc de condicions ideal per a la realització d'aquestes activitats. Hem volgut donar forma a totes aquestes iniciatives tecnològiques sota la marca *Smart Country*, i per primera vegada posar les dues empreses punteres dintre de l'àmbit tecnològic del país, Andorra Telecom i FEDA, a treballar de forma coordinada per generar projectes i oportunitats conjuntament amb el sector privat. No tots els clústers tenen finalment èxit, ja que no depenen de les decisions o la voluntat del Govern, sinó de les forces del mercat. És condició necessària però no suficient que hi hagi empreses motor que afavoreixen l'aparició d'emprenedors i nous projectes empresaris. Parlava anteriorment de Silicon Valley, i si ho analitzem amb detall veurem que molts dels emprenedors dels anys 80 van sortir principalment de dues empreses, IBM i Hewlett Packard, que van actuar com a motors en aquella època. Avui dia tampoc no s'escapa a ningú que, per exemple, Google afavoreix fins i tot que els seus empleats dediquin part del temps a l'empresa per als seus projectes privats. Per tant, a Andorra era de cabdal importància alinear al voltant d'aquest projecte els dos referents tecnològics del país per tenir les màximes possibilitats d'èxit.

Clúster d'educació. Finalment el darrer sector pel qual vàrem apostar va ser el d'educació, atenent la riquesa que representa per a Andorra el fet de tenir tres sistemes educatius diferents i de lliure elecció, i l'aposta ferma del ministeri d'Educació per la introducció de les noves tecnologies en l'ensenyament als joves. I és aquí, en com millorar la educació amb la utilització de les noves tecnologies, des d'on han anat apareixent projectes privats que a poc a poc s'estan consolidant com a empreses a Andorra. Oferint solucions innovadores a l'aprenentatge, o acostant la robòtica als més joves i analitzant com pot esdevenir un element essencial en l'educació.

Els tres sectors anteriorment esmentats van ser l'aposta inicial de la iniciativa Actua per diversificar la nostra economia, però en el dia a dia de treball dels tres han anat apareixent nous sectors que els mateixos empresaris han detectat com a potencials o que caldria explorar.

En primer lloc, el clúster de *e-health*, fruit de la intersecció entre el clúster d'innovació i el de salut i benestar, ha identificat el potencial necessari i la massa crítica empresarial suficient per generar un sector d'activitat que treballi i identifiqui com les noves tecnologies poden contribuir a la millora de la qualitat de vida de la gent gran. En segon lloc, en el mateix clúster de salut i benestar, un grup d'empresaris va voler generar un **clúster específic de cosmètica i bellesa**, que té com a objectiu la generació d'un segell de qualitat per als productes fabricats a Andorra que permeti a les empreses del país ser més competitives a l'estranger.

Es tracta de dos exemples no identificats inicialment, als quals podríem sumar ben aviat un sector al voltant de les activitats esportives i de muntanya, i que prova l'èxit d'aquesta iniciativa de treball conjunta entre el sector públic i privat per generar alternatives al sectors tradicionals. I parlo d'èxit perquè, atenent la nostra dimensió, hem de posar en relleu que fins ara, agrupant les dades dels diferents clústers, s'han fet 45 sessions de treball, on han participat més de 477 persones i més de 297 empreses involucrades, de les quals un 50% provenen de fora de les nostres fronteres.

I per finalitzar, una dada per il·lustrar alguns dels èxits d'aquest projecte i la importància que té la inversió estrangera a Andorra. Des de l'aprovació de la llei, el Principat d'Andorra ha aprovat un volum d'inversió estrangera directa equivalent al 2,24% del PIB.

Moltes gràcies.

Josep Maria Missé i Cortina,
enginyer superior en Informàtica, i secretari d'Estat
per la Diversificació Econòmica del Govern d'Andorra